

Terremoto

Wydawnictwo Dowody na Istnienie
Warszawa 2016

Reporter-poeta wędruje do miejsc nawiedzonych przez trzęsienia ziemi. Oto Nursja – zburzone serce naszego świata. Oto ludzie, których świat się zawalił. Oto ból wiecznych pytań o sens, o przemijanie, o zło i o Boga. Kiedy miasta powstaną z ruin, a wczorajsze trzęsienia ziemi przejdą do historii, ta opowieść nadal będzie żyła nie jako stop-klatka chwili, ale krwawiąca rana – jako to, co wieczne jest w człowieku.

ks. Adam Boniecki, z noty na okładce

Opis

Terremoto – oznacza w języku włoskim trzęsienie ziemi. To kolejna książka reportażowa znanego poety i tłumacza literatury włoskiej Jarosława Mikołajewskiego. Składa się z krótkich reportażowych notatek będących zapisem podróży przez dotknięte trzęsieniem Włochy. Towarzyszem i przewodnikiem w tej wędrówce jest strażak Luca Cari – rzecznik straży pożarnej i obrony cywilnej do spraw nadzwyczajnych (tzn. kataklizmów). Mikołajewski nie poprzestaje na doraźnych obserwacjach, dziennikarskiej sprawozdawczości. Zachowując wszystkie walory literatury non fiction, umieszcza doświadczenie trzęsienia ziemi w kontekście kulturowym, a także jako wieloletni

mieszkaniec Rzymu potrafi zbliżyć się do wrażliwości mieszkańców tego kraju, na którą bardzo wyraźny wpływ ma tytułowe terremoto. Pisarz mimochodem przekazuje nam wiedzę o kulturze Włochów, która daje nam możliwość lepszego zrozumienia arcydzieł światowej literatury rodem z tego kraju (np. *Boskiej komedii* Dantego). Na nowo stawia nas wobec pytań dotyczących istnienia Boga i sensie niezawinionego ludzkiego cierpienia. Przywołując *Poemat o trzęsieniu ziemi w Lizbonie* pokazuje na graniczny moment doświadczenia terremoto w kulturze europejskiej, źródła współczesnego sceptycyzmu religijnego.

Autor

Jarosław Mikołajewski (ur. 1960 r. w Warszawie), do 1998 wykładowca italianistyki na Uniwersytecie Warszawskim, wieloletni dziennikarz „Gazety Wyborczej”, w latach 2006-2012 dyrektor Instytutu Polskiego w Rzymie. Mikołajewski debiutował jako poeta, jego wiersze spotkały się z dobrym przyjęciem – podkreślano ich intymny wymiar, a jednocześnie kulturowe obycie ich autora. Zwracano także na uwagę na wybitne walory tłumaczeń Mikołajewskiego, które można zapisać na poczet jego osiągnięć poetyckich. Z czasem pisarz dał się też poznać w innych gatun-

kach – jako eseista, autor książek wspomnieniowych i zbiorów wywiadów (m.in. z Julią Hartwig), z powodzeniem próbował też sił w literaturze dla dzieci. *Terremoto* jest jego drugą po *Wielkim przyptywie* książką reportażową. Ujawniają się w niej wszystkie najlepsze cechy pisarstwa Mikołajewskiego – umiejętność łączenia osobistego doświadczenia z wielkimi dziełami przeszłości, weryfikowanie ich przez to doświadczenie, a tym samym prowokowanie do nowego odczytania.

Tematy do dyskusji

- W jaki sposób położenie geograficzne ma wpływ na społeczeństwa zamieszkujące dany kraj? Czym skutkuje dla Włochów umiejscowienie ich ojczyzny na obszarze aktywnym sejsmicznie? Co wynika z konfrontacji doświadczeń współczesnych Polaków i Włochów?
- „*Nie pamiętasz dnia, w którym tsunami pogrążyło Japonię, ale pamiętasz, co robieś, kiedy powódź zalata ci podwórko*”. Warto sprowokować czytelników do przypomnienia sobie takich sytuacji ze swojego życia i opowiedzenia – „co robili w chwili, gdy dowiedzieli się o...” To nie musi być wydarzenie dotyczące życia zbiorowego – ogólnopolskiego, lokalnego, może być także prywatne.
- Co można powiedzieć o autorze książki? Jakimi motywacjami się kieruje, chcąc pisać o trzęsieniu ziemi? Jakie sposoby opisu doświadczenia ludzi dotkniętych tym kataklizmem znajduje? Jakimi dziełami się posługuje? Czy użycie erudycyjnych aluzji jest uzasadnione i czemu służy? Luca Cari – przewodnik autora po rejonach Włoch dotkniętych trzęsieniem ziemi. Co można o nim powiedzieć? Jaka jest jego hierarchia wartości, tryb życia? Jak radzi sobie ze stresem? Czego uczy się od niego autor?
- „Turystyka nieszczęścia” – jakie rejony świata mogą być odwiedzane w tym celu. I kiedy możemy mówić o takim zjawisku? Czy książka Mikołajewskiego coś zmieniła w postrzeganiu Włoch przez uczestników klubu, a jeśli tak, co konkretnie?
- Włosi, którzy pamiętają najpierw o tym, żeby być ludźmi, a dopiero potem Włochami. Jakie skutki niesie takie podejście dla ludzi uprawiających różne profesje? Gdyby wstawić w tym zdaniu w miejsce Włochów Polaków – z jakimi reakcjami moglibyśmy się spotkać? Jak sami postrzegamy takie postawienie sprawy?

Warto przeczytać

Inne książki, które można przywołać podczas dyskusji, to przede wszystkim wcześniej przygotowane fragmenty klasycznych dzieł światowej literatury – *Boskiej Komedii* Dantego oraz *Poematu o trzęsieniu ziemi w Lizbonie* Woltera. Czy obraz inferno w *Boskiej Komedii* może mieć związek z trzęsieniami ziemi? Warto porównać: autora i Lucę z *Terremoto*, z Dan-

tem-bohaterem poematu i Wergiliuszem. Co daje nam takie zestawienie – podsunęte zresztą przez Mikołajewskiego? Warto sięgnąć także po wcześniejszą książkę tego autora – *Wielki przyptływ* i porównać przedstawione w niej wątki, sposoby opisu z *Terremoto*.

Poleca

Artur Nowaczewski – poeta i krytyk literacki; doktor nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa. Adiunkt na Uniwersytecie Gdańskim. W 2009 otrzymał Nagrodę Fundacji ks. Janusza St. Pasierba. Stały współpracownik czasopisma „Topos”.

